

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

Γ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ εἰδική μηνιαία ἐκδοση τῆς Γαλλικῆς Ἐφημερίδας «Le Monde» τῆς ἀφιερωμένης στὴ Παιδεία («Le Monde de l'Éducation») ἀναφέρεται, στὸ ὑπ' ἀριθμ. 95 τεῦχος τοῦ Ἰουνίου 1983, στὴ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς φιλοσοφίας στὸ γαλλικὸ λύκειο (τελευταία τάξη, terminale) σὲ ἑκτενὲς δημοσίευμα μὲ τίτλο: «φιλοσοφία: μιά διδασκαλία πού γοητεύει». Τοῦτο περιέχει θέματα καὶ θίγει προβλήματα πού παρουσιάζουν μεγάλο ἐνδιαφέρον, καὶ γιὰ τὴ δική μας παιδεία βέβαια, ἐπάνω σὲ ἓνα τόσο κρίσιμο καὶ θεμελιακὸ αἴτημα.

Πιὸ συγκεκριμένα, πρόκειται γιὰ μιά ἔρευνα τῆς Michèle Saltiel πού ἔχει ὡς ἀφετηρία τὰ θέματα πού ἐτέθησαν ἐφέτος στὶς ἐξετάσεις τοῦ Baccalauréat:

1) Ἡ φιλοσοφία μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει ἀντικείμενο διδασκαλίας;

2) Ὁ δημοσιογράφος πού κινεῖται στὴν ἐπιφάνεια τῶν γεγονότων ἢ μπορεῖ νὰ συζητήσει μὲ τὸν καθηγητὴ τῆς φιλοσοφίας πού τείνει πρὸς τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων;

3) Ἐπισημάνετε τὸ φιλοσοφικὸ ἐνδιαφέρον πού περιέχει ἡ ἀκόλουθη φράση: «Δὲν εἶναι μάταιο νὰ προσπαθῆσαι κανεὶς νὰ ἀποκαταστήσει σὲ μιά δημοσιογραφικὴ ἔρευνα τὴν πολυπλευρὴ πραγματικότητα τῆς διδασκαλίας τῆς φιλοσοφίας—ἀσύλληπτη ἐξ ὀρισμοῦ— πού ἀπευθύνεται σὲ ἐφήβους—τῶν ὁποίων ἡ σκέψη κινεῖται καὶ διαμορφώνεται»;

Πρὶν προχωρήσουμε, ὅμως, θὰ θέλαμε νὰ ἀναφέρουμε μερικοὺς τίτλους κεφαλαίων τῆς ἔρευνας πού ἐκφράζουν χαρακτηριστικὰ τὶς δυσκολίες πού συναντᾶ ἄλλὰ καὶ τὶς πλευρὲς πού προσπαθεῖ νὰ περιλάβει:

«Ἐνα μάθημα πού ξεφεύγει ἀπὸ τὴ «ρουτίνα» (εἶναι τὸ μάθημα πού ἐπιτρέπει στὸν καθηγητὴ μὲσα στὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος νὰ ἀναπτύσσει τὴ μεγαλύτερη πρωτοβουλία). «Οἱ περιπέτειες ἐνὸς ἀνατρεπτικοῦ μαθήματος». «Ἡ χαρὰ τοῦ διδάσκειν». «Ἡ κλίμακα προτίμησης τῶν φιλοσόφων στὴ διδασκαλία καὶ στὶς ἐξετάσεις». «Οἱ φίλοι καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς φιλοσοφίας». «Οἱ γραπτὲς ἐργασίες». «Τὸ φιλοσοφεῖν πρὶν ἀπὸ τὴ τελευταία τάξη τοῦ Λυκείου». Πρέπει ἐδῶ νὰ ὑπογραμμισθεῖ ὅτι «ἐν ὀνόματι τοῦ μύθου» πῶς ὁ διδασκόμενος πρέπει νὰ διαθέτει μιά ὀρισμένη ὀριμότητα, ἀρνήθηκαν νὰ μὴσουν τοὺς νεώτερους μαθητὲς στὴ φιλοσοφία γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα. Οἱ ἀναληφθεῖσες ὅμως προσπάθειες ἔδειξαν τὸ ἀντίθετο. Γιὰ παράδειγμα ἀναφέρουμε ὅτι ὁ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἔρχεται καὶ συμπληρώνει τὸ μάθημα τῆς ἀρχαίας ἱστορίας μὲ μαθήματα ἀρχαίας φιλοσοφίας.

Τὸ ἐπίσημο πρόγραμμα διδασκαλίας τοῦ μαθήματος στὸ γαλλικὸ λύκειο ποικίλει ἀνάλογα μὲ τὴ διαίρεσή του σὲ τμήματα. Τὸ εὐρύτερο πρόγραμμα (κλασσικὲς σπουδές) περιλαμβάνει συστηματικὴ φιλοσοφία, κάτω ἀπὸ τοὺς τίτλους, π.χ.: Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κόσμος, ἡ Γνώση καὶ ὁ λόγος, Ἡθική, Ἀνθρωπολογία, Μεταφυσικὴ φιλοσοφία. Οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι ὄλων τῶν ἐποχῶν· κείμενα τούτων στὴ ἑρμηνεία καὶ διδασκαλία τῶν ὁποίων ἀποδίδεται ἰδιαίτερη σημασία.

Ὁ καθηγητής ὀφείλει νά διδάξει 3 βασικά κείμενα διαφόρων μεγάλων φιλοσόφων, (π.χ. Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Καρτέσιος, Κάντ, Ἐγκελς, Χοῦσερλ, Μπέρξον).

Τό πρόγραμμα τῶν ἄλλων τμημάτων τοῦ λυκείου ἐμφανίζεται πῶς περιορισμένο καί πάντοτε σέ συμφωνία μέ τήν εἰδική κατεύθυνση τούτων. Τό Τεχνικό Τμήμα τοῦ λυκείου περιλαμβάνει κυρίως, σέ ὄτι ἀφορᾷ τή συστηματική φιλοσοφία, κεφάλαια, ὅπως γνώση καί ἱστορία, γλώσσα καί ἀλήθεια, δίκαιο, θρησκεία, τέχνη, ἠθική, τό πρόβλημα τῆς φιλοσοφίας, καί ὁ καθηγητής ἐκλέγει ἐδῶ ἕνα μόνο φιλοσοφικό κείμενο.

Ὡς πρός τό σκοπό καί τό νόημα τοῦ μαθήματος λίαν χαρακτηριστικά εἶναι ὅσα τονίζει τό ἐπίσημο πρόγραμμα τοῦ 1925 τό ὁποῖο ἰσχύει καί σήμερα:

Οἱ μαθητές διδάσκονται μέ τή φιλοσοφία, καί εἰδικότερα μέ τήν ἄσκηση τῆς σκέψης, τό νόημα τῆς ἐλευθερίας.

Γ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΝΑΠΛ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΣΠΕ